

OBSAH

ÚVODEM / 7

Úvahy při procházce hřbitovem / 11

Rámeček: k dějinám obyvatelstva / 17

A peste, fame et bello, libera nos, Domine / 21

Opatření učiněná v rozkvětu mládí / 32

Stále v patách: Memento mori! / 33

Péče o spásu duše / 35

Zbožné fundace / 37

Boj proti zapomnění / 39

Péče o hrobky / 42

up dat mi God barmhertich sy – (aby mi byl Bůh
milostiv) Církev a dědické právo / 44

Závěť měšťana a „kšeftaření“ / 51

Společenství živých a mrtvých / 54

Život není člověku odnímán, jenom se mění / 56

Tváří v tvář smrti / 58

Vědomí blízké smrti / 60

Smrt v cizině / 61

Připravenost, vzdor, radost:
pocity tváří v tvář smrti / 62

Pozorování příznaků / 63
Umírání v kruhu blízkých / 64
Poslední rozloučení / 65
Výjevy při umírání / 66
Kající skutky: umrtvování a obrácení / 67
Smrt na holé zemi... / 69
Vyznání hříchů a rozhřešení / 70
Zrušení klatby / 73
Přijímání a poslední pomazání / 74
De profundis / 78
Agónie a „dobrá smrt“ / 80
Pokušení na prahu smrti / 81
Poslední slova / 82
Smrt krále / 86
Bratr spánku / 91
Smrt / 93
Péče o mrtvého / 95
Bdění u mrtvého / 97
Utajovaná úmrtí / 99
Pohřební průvod / 99
V kostele / 101
Den hněvu / 102
Pohřeb / 105
Pohřební hostina / 107
Dělení pozůstalosti / 108
Nejlepší kus dobytka a nejlepší kus oděvu / 109
Známky svatosti / 110
Spor o tělesnou schránku / 112
Zázraky u már / 116
Odebírání ostatků / 116
Smrt v cizině: vyjmutí srdce a vnitřností / 120

- Rozebírání a vaření mrtvol / 122
 Mrtvý král přinášející spásu / 124
 Von kaiser Karls tod und von seiner begrebnus
 (O smrti císaře Karla a o jeho pohřbu) / 128
 Říšská města vzpomínají
 na svého zemřelého pána / 129
 Náhrobní desky jako forma paměti / 131
 Panovnické hrobky / 134
 Okázalé pohřby církevních hodnostářů / 136
 Sic transit gloria mundi: zneuctění
 mrtvých těl papežů / 138
 Mrtvého krále opouštějí jeho stoupenci / 141
 Pohřební řečníci a životopisci / 145
 Právo na kořist? / 146
 Po smrti krále říše nezaniká / 147
 Smutek a útěcha / 149
 Soustrastné dopisy / 153

 Místo mrtvých / 157
 Hřbitov a cimetière, pohřebiště a camposanto / 157
 V předkřesťanské době: pohřbívání za městem / 158
 Pohřbívání mrtvých v křesťanském pojetí / 159
 Pohřeb „u svatých“ / 160
 Pohřbívání v kostele / 162
 Pohřebiště z doby stěhování národů / 163
 Hroby – jedinečné prameny / 164
 Hrobová výbava / 165
 Vyloupení hrobu / 169
 Středověké hřbitovy / 171
 Církevní pohřeb – prostředek k vymáhání kázně / 172
 Plánovité zakládání kostelů a hřbitovů / 173
 Vysvěcení hřbitova / 174

Hřbitov: jen pro pokřtěné... / 175
... a pro opravdové křesťany / 176
Důstojný pohřeb, klid pro mrtvé? / 178
Hřbitov jako víceúčelový prostor / 185
Židovské hřbitovy / 187

Smrt – ne cíl, nýbrž průchod / 190
Credo (...) iudicare vivos et mortuos / 191
Vidění prostého mnicha / 193
Jak to vypadá na onom světě / 196
Očišťování duše / 199
Peklo / 203
Věčný trest za časně viny? / 205
Vzkříšení mrtvých / 211
Vstanou ženy z mrtvých jako muži? / 212
Zmrtvýchvstání a jeho výtvarná zpodobení / 213
Poslední soud / 214
„Přijď království tvé“ / 215
Nebe / 218

Předčasná smrt / 221
Neštěstí a katastrofy / 222
Smrt z lásky / 227
Smrt jako oběť / 229
Lidské oběti / 231
Potrat a zabíjení dětí / 235
Zabíjení starých lidí / 236
Kanibalismus / 237

Násilná smrt: útrpné právo / 241
Poprava / 258
Smrt mečem... / 258

- ... vodou / 260
... provazem / 261
Pohřbení zaživa / 263
Nabodávání na kůl / 265
Vplétání do kola / 266
Vaření / 267
Upálení / 267
Čtvrcení / 275
Vykonání více trestů smrti najednou / 276
Odsouzen k smrti, ale nakonec pouze oslepen / 277
Podívaná, při které se baví mladí i staří / 278
Kat – nástroj ve službách Božích / 280
Milost v poslední minutě / 281

Záští a válka / 283

- Raději zemřít než se nechat porazit / 284
Boží a zemský mír / 285
Důvody k boji / 286
Oběti: bezbranný lid / 288
Rozloučení / 290
Smrt na bitevním poli / 291
Křížové výpravy / 293
Masakr na cestě do Svaté země / 293
Padnete-li, stanete se svatými mučedníky / 295
Pronásledování kacířů: Pán zná své věrné / 296

Černá smrt / 300

- Správná preventivní opatření,
a přece naprostá bezmoc / 302
Únik do rozkoší – nebo do askeze / 304
Zrušení společenského řádu / 305
Odstup místo smutku – anonymní pohřeb / 307

Mor a zdravý svět na venkově / 308
Obětní beránci: masové vraždění Židů / 311
Procesí flagelantů / 315

Rozkoš z hrůzy – tance smrti
v pozdním středověku / 318

Ir tot, euch sei verfluchet!
(smrti, buďte prokleta!) / 326

Výhled do budoucnosti / 332

POZNÁMKY / 341

LITERATURA / 376

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA / 385

POUŽITÉ ČESKÉ PŘEKLADY / 397

REJSTŘÍK / 399